

УДК: 712.23:581.526.45(477.41)

Б. Є. ЯКУБЕНКО, А. М. ЧУРІЛОВ

Національний університет біоресурсів і природокористування України
вул. Героїв Оборони, 15, Київ, 03041

НЕОБХІДНІСТЬ ЗАПОВІДАННЯ ДІЛЯНОК ОСТЕПНЕНИХ ЛУКІВ УРОЧИЩА «ВЕЛИКОСАЛТАНІВСЬКА БАЛКА» В МЕЖАХ СТУГНЕНСЬКОГО ПРИРОДНОГО КОРИДОРУ (КИЇВСЬКА ОБЛАСТЬ, УКРАЇНА)

Наведено сучасний флористичний склад, відомості стосовно раритетного фітоценорізноманіття урочища «Великосалтанівська балка» Васильківського району Київської області. Запропоновано шляхи забезпечення охорони рослинного покриву й обґрунтовано необхідність уведення урочища до складу природно-заповідного фонду Київської області.

Ключові слова: охорона, фітораритети, екологічний коридор, остепнені луки, флористична структура, фітоценорізноманіття

Нині проблеми охорони, відновлення та збалансованого природокористування у світі набули особливої ваги та надзвичайної актуальності. Екологічні проблеми не виключення і для лісостепової зони, яка є найдавнішим центром землеробства в Україні. Вагоме місце у формуванні природного рослинного покриву Лісостепу є лучна рослинність, котра відіграє істотну стабілізуючу роль між природними й трансформованими екосистемами агроландшафтів [12, 14]. Окрім того, виконує ґрунтозахисну і водорегулюючу роль у збереженні балкових комплексів лісостепової зони, створює передумови для забезпечення тваринництва повноцінними якісними кормами, є джерелом лікарських, медоносних, декоративних й інших цінних у господарському плані рослинних ресурсів [4, 12, 13].

Проте, за рахунок господарської діяльності спостерігаємо суттєві зміни в структурі і видовому багатстві рослинного покриву. За рахунок господарської трансформації вивільнені екологічні ніші активно займають синантропні види, перед усім адвентивні види рослин, які формують осередки чужорідної флори, поширюються й на прилеглі території з природною рослинністю. Як результат – збіднення видового і кількісного складу травостою, зростання ролі трансформованих рослинних угруповань [15, 16].

Нині на Київському плато лучні степи займають менше 1% території, в регіоні нараховується 70 лучно-степових ділянок загальною площею близько 5000 га [4]. У минулому лучно-степові угруповання траплялись у регіоні частіше ніж наразі. Не збереглись 10 ділянок, які згадувались у літературі до 1935 р., основна причина їхнього зникнення – антропогенний чинник, а саме, розорювання територій, забудови, терасування степових схилів тощо. Отже, внаслідок інсуляризації та залишків лучно-степових ділянок, які представлені невеличкими острівцями лучно-степової рослинності на схилах ярів, балок, пагорбів, курганів, городищ, на узліссях досліджені території становлять значну наукову цінність і є незамінними резерватами відновлення природної рослинності регіону, а проведення їх комплексного аналізу та моніторингу є надзвичайно актуальним [4].

Матеріал і методи досліджень

Геоботанічні дослідження природної та антропогенно порушеної лучної рослинності, її динаміку вивчали шляхом застосування прямих і опосередкованих методів, що розвиваються рядом учених: Є.М. Лавренко [6]; А.І. Толмачев [9]; В.Д. Александрова [1]; Б.М. Миркіна, Л.Г. Наумової, А.І. Соломещ [7], Б.А. Юрцевим [11] з використанням гербарних матеріалів кафедри ботаніки НУБіП України та Інституту ботаніки ім. М.Г.Холодного. Ідентифікацію видового складу визначали за “Определителем высших растений Украины” [8] та узгоджували з сучасним номенклатурним списком судинних рослин України [19]. Результати геоботанічних досліджень отримано з використанням традиційних прямих і опосередкованих фітоценотичних методів: маршрутного, закладання пробних площ, динаміки рослинності.

Результати досліджень та їх обговорення

Особливістю степових ділянок Київщини є їхній фрагментарний характер трапляння територіями, які не придатні під сільськогосподарський обробіток [2]. Однією із таких територій є балка поблизу села Велика Салтанівка Васильківського району Київської області. За фізико-географічним районуванням ця територія розташована у басейні річки Стугни на північно-західній частині Київського Плато, природні межі якого на півночі співпадають з межею Лісостепової зони [10]. Урочище «Великосалтанівська балка» має протяжність із Заходу на Схід 4,5 км від села Велика Салтанівка Васильківського району Київської області до траси Е95 «Київ – Одеса», звідусіль оточена орними та покинутими сільськогосподарськими угіддями (рисунок). За геоморфологічною структурою місцевість є залишковими пагорбами з відносними перевищеннями 60 – 70 м та абсолютними висотами від 200 до 220 метрів над рівнем моря, утворені еоловими та алювіальними відкладами постгляціального періоду. За рахунок низької придатності для розорювання внаслідок крутизни схилів територія урочища характеризується доброю збереженістю природної рослинності лучних степів та остепнених луків характерних для Придніпровської височини.

Рисунок. Схема розташування урочища «Великосалтанівська балка»

Флористичний склад урочища представлено 217 видами судинних рослин з 49 родин та 143 родів (табл. 1), вищі спорові та голонасінні мають незначну роль – 1,4 % від загальної кількості, що є характерним для будь-яких сучасних регіональних або конкретних флор Голарктики [9].

Таблиця 1

Загальна систематична структура флори урочища «Великосалтанівська балка»

Таксони	Кількість видів, од.	Частка ¹ , %	Кількість родів, од.	Частка, %	Кількість родин, од.	Частка, %
<i>Equisetophyta</i>	2	0,9	1	0,7	1	2,0
<i>Pinophyta</i>	1	0,5	1	0,7	1	2,0
<i>Magnoliophyta</i>	214	98,6	141	98,6	47	95,9
<i>Magnoliopsida</i>	177	81,6	116	81,1	43	87,8
<i>Liliopsida</i> ²	37	17,1	25	17,5	4	8,2
Всього:	217	100,0	143	100,0	49	100,0

¹ від загальної кількості видів, родів, родин

² включає родини *Asparagaceae*, *Syperaceae*, *Poaceae*, *Juncaceae*

БОТАНІКА

Родинний спектр флори представлений 49 родинами, переважна більшість яких містять по одному виду і лише шість родин мають кількість видів понад десять одиниць (табл. 2).

Таблиця 2

Родинний спектр флори урочища «Великосалтанівська балка»

Показник кількості видів у родинях	Кількість видів, од.	Частка, %
Родини з одним видом	20	42,9
Родини з кількістю від одного до п'яти видів	16	32,7
Родини з кількістю від п'яти до 10 видів	6	12,2
Родини з кількістю понад 10 видів	6	12,2
Загальна кількість:	49	100,0

Сутність будь-якої регіональної або конкретної флори відображають десять провідних родин [9], спектр яких наведено нижче (табл. 3).

Таблиця 3

Спектр провідних родин флори урочища «Великосалтанівська балка»

Ранг	Назва родини	Кількість видів, од.	Частка, %
I	<i>Poaceae</i>	53	24,5
II	<i>Asteraceae</i>	37	17,1
III	<i>Fabaceae</i>	30	13,9
IV	<i>Lamiaceae</i>	25	11,6
V	<i>Scrophulariaceae</i>	15	6,9
VI	<i>Rosaceae</i>	11	5,1
VII	<i>Caryophyllaceae</i>	9	4,2
VIII – IX	<i>Apiaceae</i>	8	3,7
VIII – IX	<i>Polygonaceae</i>	8	3,7
X	<i>Ranunculaceae</i>	7	3,2
У перших трьох родинях		120	55,8
У перших 10 родинях		203	94,4
Загальна кількість		215	100,0

Переважаюче положення родин *Poaceae* та *Asteraceae* характерне для флор степових районів північної Євразії [1314, 17189]. *Poaceae* серед провідних родин знаходяться на першій позиції, у той час, як *Asteraceae* представлено меншою кількістю видів. Відомо, що *Asteraceae* є найчисельнішою родиною в будь-якій регіональній флорі України і в ценозах різнотравного та злакового типів (окрім боліт), а другорядну роль відіграє в угрупованнях лісового типу [5]. Такий розподіл родин у спектрі, отриманому для урочища «Великосалтанівська балка», ми пояснюємо тим, що рослинність досліджуваної території гетерогенна і розподіл її значною мірою залежить від положення у рельєфі. Вона представлена переважно клімаксовими угрупованнями лучно-степового (схил південної експозиції), водно-болотного (тальвег) та лучного типу (справжні й остепнені луки на схилі північної експозиції). Третя позиція належить *Fabaceae* – 13,9 %, яка разом з двома попередніми родинями містить понад половину виявлених видів, що характерно для природного рослинного покриву луків Лісостепу України [1214]. Родина *Fabaceae*, разом з *Caryophyllaceae* є типовими в місцезростаннях, які приурочені до сухих екоотопів та нейтральних ґрунтів. Наявність серед провідних родин – *Lamiaceae*, *Scrophulariaceae*, *Rosaceae*, *Caryophyllaceae*, зумовлено впливом Субсередземноморського і Понтійського типів геоеlementу флори, за значної кількості представників Євразійського та

Європейського елементів. Зокрема родина *Rosaceae* є характерною для клімаксових ценозів, види котрої проявляють стійкість до конкуренції, родина практично не містить однорічників.

З метою оцінки ступеню порушеності екосистем, нами використані співвідношення між кількістю видів, з одного боку, у родинах, що мають найвище видове різноманіття в угрупованнях клімаксного типу, а з іншого – тих, які характерні для піонерних угруповань, як це наведено у праці Я.П. Дідуха та П.Г. Плюти [5].

$$\frac{\text{Asteraceae} + \text{Brassicaceae}}{\text{Rosaceae}} = 3,9 \quad (1)$$

Отже, встановлене значення – 3,9, співпадає з показником пропорції для клімаксових типів угруповань і знаходиться в межах 0,5 – 5,0. Тим часом піонерні угруповання матимуть значно вищі значення, у межах 5,0 – 20,0 [5]. Синантропізаційні процеси проявляються в наявності адвентивних видів, зокрема і в складі лучно-степових угруповань, серед них найпоширенішими є *Asclepias syriaca* L. та *Phalacrolooma annuum* (L.) Dumort.

Родовий спектр нараховує 143 роди вищих спорових та квіткових рослин, переважна більшість з яких містить лише по одному виду (табл. 4).

Таблиця 4

Родовий спектр флори урочища «Великосалтанівська балка»

Показник кількості видів у родах	Кількість видів, од.	Частка, %
Роди з одним видом	105	73,4
Роди від двох до чотирьох видів	32	22,4
Родина з кількістю видів понад п'ять	6	4,2
Загальна кількість:	143	100,0

До найпредставленіших родів, які мають видів у кількості шість, належать *Astragalus* (*A. cicer* L., *A. dasianthus* Pall., *A. gluciphillos* L., *A. onobrychis* L., *A. pubiflorus* DC., *A. sulcatus* L.), *Carex* (*C. acutiformis* Ehrh., *C. caryophyllea* Latourr., *C. hirta* L., *C. muricata* L., *C. praecox* Schreb., *C. leporina* L.), *Festuca* (*F. gigantea* (L.) Vill., *F. ovina* L., *F. pratensis* Huds., *F. rubra* L., *F. rupicola* Heuff., *F. valesiaca* Gaudin), *Veronica* (*V. arvensis* L., *V. incana* L., *V. orchidea* Crantz, *V. praecox* All., *V. steppacea* Kotov, *V. verna* L.), по п'ять видів мають – *Trifolium* (*T. pratense* L., *T. hybridum* L., *T. medium* L., *T. repens* L., *T. aureum* Pollich), *Vicia* (*V. cassubica* L., *V. cracca* L., *V. pilosa* M. Bieb., *V. pisiformis* L., *V. villosa* Roth.).

У межах дослідженої балки виявлено місцезростання раритетного виду, занесеного до Червоної книги України – *Astragalus dasianthus*. Місцезростання його приурочене до схилу південної експозиції, де вид розміщений дифузно, з проективним покриттям 30 % на площі понад 25 м².

Синфітоценофонд представлений формаціями *Elytrigieta intermedialis*, *Cariceta praecocis*, *Botriochloeta ischaemi*, *Koelerieta cristatae*, *Poeta angustifoliae*, *Elytrigieta repentis*, *Arrhenatereta elatius*, *Poeta pratensis*, *Calamagrostideta epigeioris*, *Bromopsideta inermis*, *Anthoxantheta odorati*, *Agrostideta alba*, *Agrostideta tenuis*, *Brizeta mediae*, *Festuceta pratensis*, *Dactyleta glomeratae*, *Phleeta pratensis*, *Alopecureta pratensis*.

Особливу соцологічну цінність становлять угруповання формації *Botriochloeta ischaemi*, які в межах Васильківського району Київської області знаходяться на північній межі свого поширення. Вони приурочені до південно-західних схилів з добре розвинутими чорноземними ґрунтами. У межах дослідженої балки розвиваються на стрімкому схилі південної експозиції формують монодомінантні з окремими фрагментами бідомінантних злакових угруповань, де едифікаторна роль належить *Bothriochloa ischaetum* (L.) Keng. Загальне проективне покриття тут коливається від 60 до 80%.

Травостій має досить чітку диференціацію на яруси. Таких тут можна виділити не менше трьох. Особливо добре помітний перший ярус висотою 80–120 см, основним компонентом

якого є едифікатор – *Botriochloe ischaetum*, його участь у покритті коливається на рівні 50–65%.

Окрім едифікатора, постійними компонентами тут є *Calamagrostis epigeios* (L.) Roth, *Dactylis glomerata* L., *Bromopsis inermis* (Leyss.) Holub, *Elytrigia repens* (L.) Nevski. Місцями досить рясно цей ярус доповнюють *Melilotus albus* Medikus та *M. officinalis* (L.) Pall., *Chamaecytisus ruthenicus* (Fisch. ex Woloszcz.) Klásk. та деякі інші види лучно-степового різнотрав'я. Водночас зазначимо, індивідуальна участь цих видів незначна 1–5% і сумарно не перевищують 10–15% загальною проективною покриття фітоценозів.

Другий ярус чисельний і різноманітніший, хоча його проективне покриття складає приблизно 15–25%. Висота цього ярусу 40–60 см. Найпомітніша в його складі різнотравна група видів, кількість яких більше 20, злаків – 10, а бобових – 14. Найтиповішими представниками цього ярусу є: *Agrostis tenuis* Sibth., *Festuca valesiaca*, *F. rupicola*, *F. pratensis*, *Poa pratensis* L., *Poa compressa* L., *Cynosurus cristatus* L., *Koeleria cristata* (L.) Pers., *Trifolium pratense*, *Medicago procumbens* Besser, *Genista tinctoria* L., *Salvia nutans* L., *Hieracium umbellatum* L., *Hypericum perforatum* L., *Pimpinella saxifraga* L., *Campanula patula* L., *Galium verum* L., *Agrimonia eupatoria* L., *Origanum vulgare* L., *Centaurea jacea* L., *Ranunculus polyanthemos* L. та інші.

Третій ярус висотою 20–30 см зазвичай чисельний і представлений переважно лучно-степовим різнотрав'ям. У його складі часто трапляються *Trifolium repens*, *Stellaria graminea* L., *Eryngium campestre* L., *Eryngium planum* L., *Teucrium chamaedrys* L., *Thymus serpyllum* L., *Hieracium pilosella*, *Echium russicum* S.G. Gmel., *Cerastium holosteoides* Fr., *Ajuga genevensis* L., *Fragaria viridis* (Duchesne) Weston, *Plantago media* L., *Plantago lanceolata* L., *Nonea pulla* DC., *Achillea stepposa* Klokov et Krytzka, *Dianthus deltoides* L. та інші, але їхнє проективне покриття менше 1%.

Зі злакових асоціацій найпоширенішою є *Botriochloetum (ischaemi) purum*, яка характеризується масовим розвитком *Bothriochloa ischaetum* (L.) Keng. У результаті високої рясності едифікатора формуються майже суцільні зарості, в яких сукупне покриття решти видів не більше 10–15%.

Другу позицію в структурі угруповань формації займає *Botriochloetum (ischaemi) festucosum (valesiaca)*. Її особливістю є поєднання двох компонентів – *Bothriochloa ischaetum* і *Festuca valesiaca*, де перший виявляє більшу силу ценотичного впливу і визначає природу рослинних угруповань.

Складнішу асоціативну властивість має асоціація *Botriochloetum (ischaemi) calamagrostidoso(epigeioris)-festucosum (valesiaca)*, яка поєднує три ценобіонти з оптимальним співвідношенням едифікатора і співедифікаторів, які в сумі мають таке саме покриття, як і домінуючий злак, що надає їм екологічної рівноваги і фітоценотичної сталості.

Близька до описаної асоціація *Botriochloetum (ischaemi) calamagrostidoso(epigeioris)-festucosum(valesiaca)-lathyriosum (tuberosi)*, яка поєднує три злаково-бобові компоненти і створює складніші в ценотичному плані угруповання, що наближаються до категорії сталих, які відображають повну стадію клімакських сукцесій.

Асоціація *Botriochloetum (ischaemi) festucosum(valesiaca)-teucriosum (chamaedrys)* зазвичай характерна для добре прогріваних верхніх частин схилів південно-східної експозиції. У межах дослідженої балки трапляється спорадично на невеликих площах, що досягли високого ступеня остепення.

Названі рослинні степові угруповання в сучасному рослинному покриві трапляються зрідка, вони є відголосками значно поширених, у минулому, степів дослідженим регіоном. Нині вказані угруповання вказаних асоціацій знаходяться близько північної межі поширення південно-степових синтаксонів. Цінність цих угруповань полягає не тільки в збереженні ними ценотичної міри впливу на решту видів, але і як осередків збереження степових видів, які властиві для типових типчаково-бородачевих або типчаково-бородачевих різнотравних степів.

Висновки

Отже, рослинний покрив урочища «Великосалтанівська балка» має значиму флористичну – місцезростання *Astragalus dasianthus* й фітоценотичну цінність (угруповання формації

Botriochloeta ischaemi на північній межі поширення), пропонується для заповідання шляхом створення ботанічного заказнику, як природного осередку лучної і степової рослинності та метою відновлення такого типу рослинності на перелогах, що межують з балкою.

Окрім того, запропоноване до заповідання урочище «Великосалтанівська балка», знаходиться поруч із ландшафтним заказником місцевого значення «Невідомщина» та ботанічною пам'яткою природи місцевого значення «Омелькова гора» у межах Стугненського природного коридору і входить до Дніпровського природного коридору загальнодержавного значення є однією із ключових територій регіональної екологічної мережі

Зважаючи на вказану природоохоронну цінність для забезпечення належних умов охорони і відтворення представників раритетного фітоценозноманіття в урочищі необхідно створити ботанічний заказник місцевого значення «Великосалтанівська балка», природні комплекси якого є частиною регіональної екологічної мережі й мають важливе екологічне значення.

1. *Александрова В. Д.* Изучение смен растительного покрова / В. Д. Александрова // Полевая геоботаника. М. — Л.: Наука, 1964. — С. 300—447.
2. *Василюк А. В.* Инвентаризация и меры по сохранению степных биотопов юга Киевской области / А. В. Василюк, И. Ю. Парникоза // Электронный ресурс — [доступ за адресою: <http://savesteppe.org/ru/archives/1582>]
3. *Геоботаническое* изучение лугов. Сборник бот. раб.: [под ред. И. Д. Юркевича и Е. А. Кручановой]. — Минск : Изд-во АН Белорусской ССР, 1962. — Вып. IV. — 146 с.
4. *Гриценко В. В.* Рідкісні види рослин лучних степів Київського плато / В. В. Гриценко // Актуальні проблеми дослідження та збереження фіторізноманіття. Матеріали конф. молодих учених ботаніків. Умань, 2005 р. — К.: Фітосоціоцентр, 2005. — С. 85—86.
5. *Дідух Я. П.* Фітоіндикація екологічних факторів / Дідух Я. П., Плюта П. Г. — К.: Наук. думка, 1994. — 280 с.
6. *Лавренко Е. М.* Основные закономерности растительности сообществ и пути их изучения. Полевая геоботаника. / Е. М. Лавренко. — М.: Изд-во АН СССР, 1959. — Т. 1. — С. 13—75.
7. *Миркин Б. М.* Современная наука о растительности / Миркин Б. М., Наумова Л. Г., Соломещ А. И. — М. : Логос, 2001. — 264 с.
8. *Определитель* высших растений Украины / [отв. ред. Ю. Н. Прокудин]. — К. : Наук. думка, 1987. — 548 с.
9. *Толмачев А. И.* Богатство флоры как объект сравнительного изучения / А. И. Толмачев // Вест. Ленингр. Ун-та., сер. биол. — 1970. — № 9. — С. 71—83.
10. *Фізична географія Української РСР* / [Маринич О. М., Ланько А. І., Щербань М. І., Тищенко П. Г.]. — К.: Вища школа, 1982. — С. 131—149.
11. *Юрцев Б. А.* Жизненные формы: один из узловых объектов ботаники / Б. А. Юрцев // Проблемы морфологической экологии растений. — М.: Наука, 1976. — С. 9—41.
12. *Якубенко Б. Є.* Природні кормові угіддя Лісостепу України: флора, рослинність, динаміка, оптимізація : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора біол. наук : спец. 03.00.05 — «Ботаніка» / Б. Є. Якубенко. — Київ, 2007. — 47 с.
13. *Якубенко Б. Є.* Степова рослинність балки Глибокої та прилеглих територій / Якубенко Б. Є., Григора І. М., Стеценко В. С. // Науковий вісник НАУ. — 2002. — Вип. 53. — С. 276—283.
14. *Якубенко Б. Є.* Балкові рослинні угруповання Лісостепу України / Б. Є. Якубенко // Науковий вісник НАУ. — 2003. — Вип. 65. — С. 55—70.
15. *Якубенко Б. Є.* Оптимізація природних кормових угідь Лісостепу України / Б. Є. Якубенко // Науковий вісник НАУ. — 2005. — Вип. 87. — С. 207—212.
16. *Якубенко Б. Є.* Оптимізація агроландшафтів як шлях збереження біорізноманіття в Лісостепу України / Б. Є. Якубенко // Наукові доповіді НАУ, електронний журнал. — № 1(2). — посилання за адресою: <http://www.nbu.gov.vale-journals/2006-1/06jbesac.ntml>.
17. *Artemova S.* Forest-steppe landscape organization of Eastern Europe (for example Penza region) / S. Artemova, N. Leonova // Journal of Wetlands Biodiversity. — 2014. — № 4. — P. 147—152
18. *History of East European Chernozem Soil Degradation; Protection and Restoration by Tree Windbreaks in the Russian Steppe* / [Y. G. Chendev, T. J. Sauer, G. H. Ramirez, C. L. Burras] // Sustainability. — 2015. — Vol. 7. — P. 705—724.

19. Mosyakin S. L. Vascular Plants of Ukraine a Nomenclatural Checklist / S.L.Mosyakin, M.M.Fedoronchuk. — Kiev: National Academy of Sciences of Ukraine M.G.Kholodny Institute of Botany, 1999. — I — XXIII, 1 — 346 p.

Б. Е. Якубенко, А. М. Чурилов

Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины

НЕОБХОДИМОСТЬ ЗАПОВЕДАНИЯ УЧАСТКОВ ОСТЕПНЕННЫХ ЛУГОВ УРОЧИЩА
«ВЕЛИКОСАЛТАНОВСКАЯ БАЛКА» В ПРЕДЕЛАХ СТУГНЕНСКОГО ПРИРОДНОГО
КОРИДОРА (КИЕВСКАЯ ОБЛАСТЬ, УКРАИНА)

Приведен современный флористический состав, данные касающиеся раритетного фитоценообразия урочища «Великосалтанівська балка» Васильковского района Киевской области. Предложены пути обеспечения охраны растительного покрова и обоснована необходимость введения урочища в состав природно-заповедного фонда Киевской области.

Ключевые слова: охрана, фитораритеты, экологический коридор, остепнённые луга, флористическая структура, фитоценообразии

B. Ye. Yakubenko, A. M. Churilov

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

NECESSITY TO CREATE PROTECTED AREAS ON SITES OF STEPPE-MEADOWS INTO THE
"VELIKOSALTANIVSKA BALKKA" STEPPE LANDSCAPE WITHIN THE STUHNA NATURAL
CORRIDOR (KYIV REGION, UKRAINE)

Necessity to create protected areas on sites of steppe-meadows into the "Velikosaltanivska balkka" steppe landscape within the Stuhna natural corridor in Kyiv region of Ukraine were grounded. A modern floristic structure and data which relating to the rare phytocoenodiversity of "Velikosaltanivska balkka" area in Vasylykiv district, Kyiv region were shown. Thus was established, that flora of the steppe landscape includes the 217 species of vascular plants from 49 families and 143 genera. In this case, the higher spore and gymnosperms have an insignificant role – 1.4% from the total number of species.

The results of an assessment of disturbance level into the natural vegetation cover showed a low meaning (3,9) of transformation into the natural vegetation communities of steppe landscape. Nevertheless, the synanthropic processes are revealing by the individual invasions and presence into natural steppe plant communities such adventitious species as *Asclepias syriaca* L. and *Phalacrolooma annuum* (L.) Dumort.

Significant vegetation and floristic structure value of the "Velykosaltanivska balkka" steppe landscape due to the presence habitat of rare species – *Astragalus dasianthus* Pall. and less frequent of plant communities from *Botriochloeta ishaemi* formation, which located on the northern part of their distribution area.

Botriochloetum (ischaemi) purum is the most common cereal associations, which characterized by the massive development of *Bothriochloa ischaemum* (L.) Keng. Another plant communities of *Botriochloeta ishaemi*, that are typically for the "Velykosaltanivska balkka" steppe landscape – *Botriochloetum (ischaemi) festucosum (valesiacaе)*, *Botriochloetum (ischaemi) calamagrostidoso(epigeioris)-festucosum (valesiacaе)*, *Botriochloetum (ischaemi) calamagrostidoso(epigeioris)-festucoso(valesiacaе)-lathyriosum (tuberosi)*, *Botriochloetum (ischaemi) festucoso(valesiacaе)-teucriosum (chamaedrys)*. The plant communities of the following association of steppe vegetation in the present vegetation cover are rare distributed. They are natural oases of the steppe vegetation in the Kyiv region, which has been widely spread in the previous time on the studied area. As a result of low suitability for plowing due to the steepness of the slopes, area of the "Velykosaltanivska balkka" is characterized by an optimal preserving of natural vegetation, especially plant communities of meadow steppes and steppe meadows that are typically for the Dnieper Upland. Furthermore the "Velikosaltanivska balkka" steppe landscape is located closely to the local landscape reserve "Nevidomschina" and the botanical nature monument of local importance

"Omelkova hora" within Stuhna natural corridor and included into the Dnieper natural corridor, as one of a significant areas of the ecological network in Kyiv region.

For this reason the steppe landscape was proposed for conservation as a natural area of the meadow and steppe vegetation, which supporting restoration of this vegetation type on bordering fallow-lands.

Thus, the ways of ensuring the protection of vegetation and the necessity of the introduction of the tract to the nature reserve fund of Kiev region were grounded.

Keywords: protection, rare plants, ecological corridor, steppe-meadows, floral structure, phytocoenodiversity

Рекомендує до друку

М. М. Барна

Надійшла 16.02.2017